

STANKO JANEŽIČ

Pomen ekumenskih simpozijev za spravo in mir na Balkanu

V začetku 20. stoletja je med kristjani zaživel ekumensko gibanje za medsebojno zbliževanje in edinost. Svojo utrditev in razširjenje v svetovnem merilu je doseglo šele v drugi polovici stoletja, po ustanovitvi Ekumenskega sveta Cerkev (1948) in po 2. vatikanskem cerkvenem zboru katoliške Cerkve (1962–1965), ki je imel izrazito ekumensko razsežnost.

Tudi teološki profesorji v nekdanji Jugoslaviji so spoznavali znamenja časa in začutili, da morajo sodelovati pri ekumenskem gibanju, medsebojnem zbliževanju in medkrščanskem dialogu. Po nekajletnih medsebojnih obiskih in pogovorih je dozorel čas za 1. ekumenski simpozij, ki ga je v septembru 1974 organizirala (spored za 4 dni) v Mariboru ljubljanska teološka fakulteta (katoliška) ob sodelovanju zagrebške (katoliške) in beograjske (pravoslavne) teološke fakultete. Naslov predavanj in pogovorov je bil: »Pastoralni problemi kristjanov v Jugoslaviji v zvezi z zakramenti, posebno evharistijo«. Predavali so katoliški in pravoslavni profesorji imenovanih fakultet, sodelovali pa so tudi predstavniki drugih teoloških šol iz vseh predelov Jugoslavije, tudi iz Makedonije, in protestantske (evangelicianske) Cerkve (okrog 70 udeležencev).

Led je bil prebit. Ustanovljen je bil medfakultetni pripravljalni odbor in čez dve leti je v povezavi z njim organizirala zagrebška teološka fakulteta v Lovranu pri Reki, septembra 1976, 2. ekumenski simpozij pod naslovom: »Evangelizacija v našem prostoru in času«. Zopet so se zvrstila predavanja katoliških in pravoslavni profesorjev, živahen je bil pogovor, na sporedu so bila tudi bogoslužja in ogledi krajev (podobno kot že na 1. simpoziju). Udeležba: nad 70 teoloških profesorjev, študentov in predstavnikov raznih cerkvenih ustanov.

Čez dve leti je bila glavna organizatorka 3. ekumenskega simpozija srbska pravoslavna teološka fakulteta v Beogradu. Srečanje je bilo tokrat v Arandjelovcu v Srbiji oktobra 1978. Naslov predavanj in pogovorov je bil: »Cerkve v sodobnem svetu«. Udeležencev je bilo okrog sto, med njimi tudi predstavniki makedonske pravoslavne teološke fakultete v Skopju, protestantske teološke fakultete »Matija Vlačić Ilirik« v Zagrebu, slovaške evangeličanske Cerkve (Novi Sad) ter profesor islamske teološke fakultete v Sarajevu. Simpozij je imel velik odmev zlasti v srbskem okolju.

Po teh prvih treh simpozijih so se ekumenski simpoziji s podobnim sporedom nadaljevali vsako drugo leto v istem vrstnem redu – v Sloveniji, na Hrvaškem, v Srbiji. Zaradi napetosti med srbsko in makedonsko pravoslavno Cerkvijo noben simpozij ni bil v Skopju ali na Ohridu, kot je predlagala makedonska pravoslavna teološka fakulteta. Vendar so makedonski teološki profesorji in študenti sodelovali na vseh simpozijih in tako po svoje prispevali k ekumenskemu ozračju na teh medsebojnih srečanjih.

Tako so potem bili v naslednjih letih organizirani simpoziji: 4. simpozij v Ljubljani, septembra 1980, pod naslovom »Duhovno življenje na naših tleh« (predaval je tudi profesor makedonske teološke fakultete v Skopju dr. Trajan Mitrevski, navzoči so bili tudi predstavniki protestantskih teoloških šol v Jugoslaviji, udeležencev okrog sto); 5. simpozij v Zagrebu, konec septembra 1982, pod naslovom »Jezus Kristus edini odrešenik sveta« – Oznaniło odrešjenja danes« (udeležba okrog 90); 6. simpozij v samostanu Studenici v Srbiji, konec septembra 1984, pod naslovom »Čas Svetega Duha – čas Cerkve« (udeležencev okrog 70); 7. simpozij v samostanu Stična v Sloveniji, septembra 1986, pod naslovom »Skrivnost Cerkve in službe v Cerkvi« (predaval je tudi slovenski evangeličanski duhovnik Ludvik Jošar iz Prekmurja, okrog 80 udeležencev); 8. simpozij je bil v Djakovu na Hrvaškem, septembra 1988, pod naslovom »Evharistija v veri in življenju Cerkve« (značilno je bilo bogoslužje v veličastni katedrali, ki jo je škof Strossmayer leta 1887 posvetil »Božji slavi, edinosti Cerkva, slogi in ljubezni svojega ljudstva«, udeležencev okrog sto, tudi zastopnik islamske teološke fakultete v Sarajevu).

Zadnji, 9. medfakultetni ekumenski simpozij je organizirala beograjska teološka fakulteta septembra 1990 v samostanu Kaoma pri Šabcu in v Vrdniku na Fruški gori. Trajal je le dva dni. Zaradi napetosti med srbsko pravoslavno in hrvaško katoliško Cerkvijo hrvaška teološka fakulteta na njem ni sodelovala. Simpozij je bil posvečen »Zakramentu svetega krsta«. Na sporedu je bil tudi krst odraslih krščencev s potapljanjem v krstilnici. Med slovesno liturgijo v bizantinskem obredu so novokrščenci prejeli tudi zakrament birme in obhajilo. Predavali so le srbski in slovenski teološki profesorji (in kot gost ruski akademik Sergij A. Beljajev iz Moskve). Pogovori so bili zelo živahni in so se končali z ogledom samostanov na Fruški gori. Sklenjeno je bilo, naj bi bil naslednji simpozij leta 1992 v Sloveniji in naj bi obravnaval »Poslanstvo naših Cerkva v Evropi«.

Žal je ta simpozij zaradi napetosti in vojne v Bosni, Hercegovini in na Hrvaškem odpadel – ali pa še vedno čaka na uresničitev. Škoda bi namreč bilo, če bi tako lepa zamisel s tako uspešno začetim delom za vedno zamrla.

Brez dvoma so ti ekumenski simpoziji vnašali med kristjane in narode nekdanje Jugoslavije in celotnega Balkana duha miru, sprave, strpnosti in hkrati željo po popolnejši edinosti.

Le dialog na temeljih resnice, pravičnosti, medsebojnega spoštovanja in ljubezni lahko prispeva k trajnemu miru, humanemu sožitju in dostojnemu življenju na tem ozemlju.

Zato bo treba ekumenske simpozije v neki novi, razširjeni obliki čim prej oživiti in nadaljevati – v upanju na sodelovanje vseh odgovornih in na Božji blagoslov.

Opomba

Janežičev članek je izšel v Ekumenskem zborniku V edinosti 1997, 89–92 in ga zaradi spoštovanja do avtorja, velikega ekumenskega teologa in delavca, ponatiskujemo. Uresničuje se njegova želja, ko prav letos Inštitut za ekumensko teologijo in medverstveni dialog na Teološki fakulteti Univerze v Ljubljani pripravlja ekumenski simpozij Teologija v dialogu, ki bo od 16. do 18. oktobra 2014 v Mariboru. Omenimo tudi njegov članek: Stanko Janežič, Ekumenski simpoziji v Jugoslaviji, 1974–1990, v: Bogoslovni vestnik 1994, 367–378.